शिवराज राजपत्र

शिवराज नगरपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्डः २ संख्याः १० मितिः २०७५।०६।०८

भाग-२

शिवराज नगरकार्यपालिकाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको नीति सर्वसाधारणको जानकारीका लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

बाल संरक्षण नीति, २०७५

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी शिवराज नगरकार्यपालिकाले यो **बाल संरक्षण नीति, २०७५** जारी गरेको छ ।

१) पृष्ठभुमि :

बालअधिकार तथा बालबालिका संग सम्बन्धित अन्तराष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय ऐन, कानुन, नीतिनियम, निर्देशिका तथा रणनीतिका आधारमा हालसम्म स्थानिय स्तरमा बालअधिकार संरक्षणका लागि बिभिन्न कार्यहरु तथा प्रयासहरु हुँदै आइरहेको अवस्था थियो । बालअधिकार संरक्षण तथा बाल संरक्षणका लागि धेरथोर प्रयासहरु निरन्तर भईरहेका छन् । नेपालको संविधान २०७२ ले पनि बालअधिकारलाई मौलिक अधिकारका रुपमा स्थापित गरिसकेको छ । देशले संघिय राज्य व्यवस्थालाई अबलम्बन गर्दै स्थानिय तहलाई शक्तिवान बनाई दिएको छ ।

स्थानिय समस्या तथा सवालहरुलाई सहि ढंगले पहिचान गर्ने र उचित सम्बोधन गर्ने जिम्मेवारी अब स्थानीय सरकारहरुलाई आएको छ । यहि परिवेशमा यस शिवराज नगरपालिका भित्र रहेका सम्पुर्ण बालबालिकाहरुको हकहितको संरक्षण गर्नु यस नगरपालिकाको पहिलो जिम्मेवारी हुनेछ । विभिन्न खाले अपांगता भएका, आमा बुवा दुबै वा दुई मध्ये कुनै एक गुमाएका, संरक्षक विहिन, बाल श्रमिक (अरुको घरमा, होटल तथा रेष्टुरामा, विभिन्न पसलहरुमा, उधोगहरुमा, घर तथा बाटो निर्माणमा, यातायातका साधनहरुमा र अन्य व्यवसायमा) को रुपमा रहेका, बेचविखन तथा ओसारपसारमा परेका, विद्यालय बाहिर रहेका, हेला/भेदभाव/वेवास्ता र अन्य शारिरिक, मानसिक तथा यौनजन्य र्दुव्यवहारको कारण जोखिममा रहेका, बाल विवाह भएको कारण वा बाल विवाह हुन सक्ने जोखिममा रहेका, आमाबाबु वा संरक्षकहरु नै दीर्घरोगी भएकाले वा मानसिक रोगी भएकाले वा अपाङ्ग भएकाले जोखिममा रहेका बालबालिकाहरुको हकहित संरक्षण गर्न, यस्ता जोखिममा रहेका बालबालिकाहरुको संरक्षणको अधिकार सुनिश्चित गर्न आवश्यक देखिएको छ । यसरी माथि उल्लेख गरिएका विभिन्न कारण र परिस्थितिले जोखिममा रहेका बालबालिकाहरुलाई सुरक्षा तथा संरक्षण प्रत्याभुत गराउदै उनीहरुको सुनौलो भविष्य निमार्ण गर्ने कार्यमा महत्वपुर्ण योगदान पुर्‍याउनका लागि यो बालसंरक्षण नीति निर्माण गर्न लागिएको हो ।

शिवराज नगरपालिकाले नीतिगत रुपमै बाल संरक्षणका सवालहरुलाई सम्बोधन गर्नु पर्ने र ति सवालहरुलाई सम्बोधन गर्नका लागि वडास्तर देखि नै काम गर्दै जानुपर्ने नितान्त आवश्यकता छ । तसर्थः नगरपालिकाका सम्पुर्ण पदाधिकारी, नगरसभाका सदस्यहरु, सम्पूर्ण कर्मचारीहरु, शिक्षकहरु, सामाजिक कार्यकर्ता, लगायत सम्पुर्ण सरोकारवालाहरु बालबालिका उपर हुन सक्ने विभिन्न खाले हिंसा, दुर्व्यवहार, वेवास्ता र शोषण तथा संभावित जोखिमहरु बारेमा चनाखो हुनु त्यसको तथ्यांक राख्नु, त्यस्ता संभावित जोखिमहरुका बारेमा सम्पुर्ण नगरवासीलाई सचेत र सजग गराउनु, बालबालिका उपर यस्ता हिंसा, दुर्व्यवहार, वेवास्ता तथा शोषणका घटना भई हालेमा त्यस्को रिर्पोटिङ गर्नु र त्यसरी रिर्पोटिङ भएका घटनाहरुलाई सम्बोधन गर्नु नितान्त आवश्यक छ । बालबालिका उपर यस्ता घटना हुनै नदिन तथा कथम कदाचित भई हालेमा त्यस्ता घटनाको उजुरी गर्न (मौखिक वा लिखित), उजुरी उपर सुनुवाई गर्न र उचित सम्बोधन गर्नका लागि यस बाल संरक्षण नीतिको आवश्यकता परेको हो । र यस नीतिले उजुरी गर्ने र उजुरी उपर सुनुवाई गर्ने एक प्रभावकारी संयन्त्रको निमार्ण गर्नका लागि पनि मार्ग निर्देश गर्नेछ ।

नगरपालिकाका सम्पूर्ण पदाधिकारीहरु र नगर सभाका सदस्यहरु तथा नगरपालिका भित्रका सम्पुर्ण कर्मचारी तथा सामाजिक क्षेत्रमा काम गर्ने विभिन्न संघ संस्थाका कुनै पनि व्यक्तिले आफ्नो सार्वजनिक पद वा पदिय शक्तिको दुरुपयोग गरेर बालबालिका उपर यस्ता खालका हिंसा, भेदभाव, वेवास्था, दुर्व्यवहार तथा शोषण

गर्न सक्ने वा त्यस्ता घटनामा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष ढंगले संलग्न हुन सक्ने संभावना जहिले पनि रहन्छ भन्ने मान्यता यस नीतिले अवलम्बन गरेको छ । त्यसैले, बालबालिका उपर गरिने वा हुन सक्ने यस्ता संभावित घटनाहरु बारेमा आम नगरबासीहरुलाई, सबै कर्मचारीहरुलाई, नगर सभाका सदस्यहरुलाई, नगरपालिकाका प्रतिनिधिहरुलाई र सबै सरोकारवालाहरुलाई सचेत र सजग गराउने, संभावित जोखिमहरुबाट बचाउनका लागि विभिन्न वैकिल्पक कृयाकलापहरु संचालन गर्ने, घटना भईहालेमा उजुरी गर्ने र उजरी उपर सुनुवाई गर्दै उचित ढंगले सम्बोधन गर्ने कुरा यस नीतिको मुख्य सिद्धान्त रहनेछ ।

शिवराज नगरपालिकाका सम्पुर्ण पदाधिकारीहरु, नगर सभाका सम्पुर्ण सदस्यहरु, नगरपालिका अन्तर्गतका सम्पुर्ण कर्मचारीहरु, शिक्षक तथा विद्यालय अर्न्तगतका कर्मचारीहरु, वडा प्रतिनिधिहरु तथा कर्मचारीहरु, विभिन्न संघसंस्थाका प्रतिनिधिहरु, कर्मचारीहरु तथा स्वयंसेवकहरु, नगरपालिका तथा वडाहरुसंग प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपले संम्बन्धित श्रोत व्यक्ति, सहजकर्ता वा स्वयंसेवक लगायत सवै सरोकारवालाहरुले यो नीति अनिवार्य पालना गर्नु पर्नेछ । नगरकार्यपालिका बाट पारित भईसके पछि तुरुन्त यो नीति लागू हुनेछ र अनिवार्य पालन गर्नु पर्नेछ । बाल संरक्षणका लागि बनाईएका राष्टिय तथा अन्तराष्ट्रिय कानुन, नीति, रणनीति तथा नेपाल द्वारा गरिएका प्रतिवद्धताहरु पुरा गर्नका लागि यस बाल संरक्षण नीतिले सकरात्मक सहयोग पुराउनेछ ।

क) हामी के गर्छौ ?

प्रत्येक बालक तथा बालिकालाई वेवास्ता तथा हेलचक्राई, भेदभाव, विभिन्न दुर्व्यवहार, विभिन्न शोषण तथा हिंसा बाट बचाउन वा संरक्षण गर्नका लागि र कथम कदाचित बालबालिका उपर यस्ता घटना भईहालेमा उजुरी लिन, उजुरी उपर सुनुवाई गर्न र उचित सम्बोधन गर्नका लागि यस शिवराज नगरपालिकाकाले निम्नानुसारका उपायहरु अवलम्बन गर्नेछ भनि प्रतिबद्धता गर्दछौ :

- शिवराज नगरपालिका भित्र रहेका विभिन्न खाले अपांगता भएका, आमा बुवा दुबै वा दुईमध्ये कुनै एक गुमाएका, संरक्षक विहिन, बाल श्रमिक (अरुको घरमा, होटल तथा रेष्टुरामा, विभिन्न पसलहरुमा, उधोगहरुमा, घर तथा बाटो निर्माणमा, यातायातका साधनहरुमा र अन्य व्यवसायमा) को रुपमा रहेका, बेचविखन तथा ओसारपसारमा परेका, विद्यालय बाहिर रहेका, हेला/भेदभाव/वेवास्ता र अन्य शारिरिक, मानसिक तथा यौनजन्य र्दुव्यवहारको कारण जोखिममा रहेका, बाल विवाह भएको कारण वा बाल विवाह हुनसक्ने जोखिममा रहेका, आमाबाबु वा संरक्षकहरु नै दीर्घरोगी भएकाले वा मानसिक रोगी भएकाले वा अपांग भएकाले जोखिममा रहेका बालबालिकाहरुको तथ्यांक संकलन गर्ने, संकलित तथ्यांकको विश्लेषण गर्ने, अभिलेखिकरण गर्ने र तथ्यांक अध्यावधि गर्नेछौ ।
- जोखिममा रहेका बालबालिकाहरुको संरक्षण तथा शिक्षा, स्वास्थ्य, सहभागिताको अधिकारलाई सुनिश्चित गर्नका लागि विशेष योजना तय गरि कार्यान्वयन गर्नेछौ ।
- बालबालिका उपर गरिने वेवास्ता, भेदभाद, दुर्व्यवहार, शोषण र हिंसा बारेमा उजुरी सुनुवाई गर्न, अनुसन्धान गर्न र उचित सम्बोधन गर्न सक्ने एक विशेष र अधिकारयुक्त संयन्त्र स्थापित गर्नेछौ । र यस्तो संयन्त्रका बारेमा आम नगरबासीलाई विभिन्न माध्यमबाट जानकारी गराउनेछौ ।
- बाल बालिका उपर हुन सक्ने हिसा, दुर्व्यवहार शोषण भेदभाव, वेवास्ता र यस्का संभावित जोखिमहरुका बारेमा यस शिवराज नगरपालिकाका पदाधिकारीहरु, नगरसभाका सदस्यहरु, सबै कर्मचारीहरु,

परामर्शदाता, श्रोत व्यक्ति, स्वयम्सेवकहरु, विभिन्न संघसंस्थाहरुका पदाधिकारी तथा सबै कर्मचारीहरु सचेत छन भन्ने कुरा हामी सुनिश्चित गर्नेछौ ।

- बाल दुर्व्यवहारका घटना बाहिर ल्याउने जो कोहि व्यक्ति, समिति तथा संस्था, यस्ता घटना वा समस्याबाट प्रभावित बालक बालिका, कर्मचारी, पदाधिकारी, सामाजिक कार्यकर्ताको बारेमा आवश्यकतानुसार गोपनियता कायम राख्दै आवश्यक सहयोग गर्नेछौ ।
- बाल दुर्व्यवहारका घटना सम्बन्धि अनुसन्धान प्रक्रियालाई निष्पक्ष र प्रभावकारी बनाउन आवश्यक सबै सहयोग गर्नेछौ र यस प्रकृयामा बालबालिकाहरुको सर्वोत्तम हितको सिद्धान्तलाई मुख्य आधार मान्नेछौ।
- जोखिममा रहेका बालबालिकाहरुको संरक्षण गर्न उनिहरुको हकहितको सुनिश्चत गर्नका लागि अभिभावक, आफन्त, समुदाय देखि राष्ट्रिय स्तर सम्मका सम्बन्धित संघ सस्था वा निकाय, विषय विशेषज्ञसंग समन्वय र सहकार्य गर्नेछौ ।
- नगरपालिका अर्न्तगतका प्रत्येक वडालाई बाल विवाह मुक्त बनाउन र बाल मैत्री स्थानिय शासन लागू गर्न आवश्यक सहजीकरण र सहयोग गर्नेछौ ।
- बाल संरक्षण संर्वद्धन तथा प्रर्वद्धनका लागि नगरपालिका स्तरीय तथा वडा स्तरीय संरचना तयार गर्नेछौं । र यस्ता जोखिममा रहेका बालबालिकाहरुलाई मद्दत गर्नका लागि आकस्मीक बाल कोषको व्यवस्था गर्नेछौं ।
- बाल बालिकाहरुका समस्या तथा गुनासो सुन्नका लागी शुल्क नलाग्ने फोन नम्बर संचालन गर्नेछौं ।

ख) हाम्रा प्रतिवद्धता पुरा भएको कसरी सुनिश्चित गर्ने प्रकृया

- शिवराज नगरपालिका भित्रका सम्पुर्ण विद्यालय परिवार (विद्यार्थी, शिक्षक, विद्यालय कर्मचारी, विद्यालय व्यवस्थापन समिति), बाल क्लब तथा नेटवर्कका पदाधिकारी तथा सदस्यहरु, बालबालिकासंग सम्बन्धित संरचना तथा समितिका पदाधिकारीहरु, नगरपालिका तथा वडाका सबै कर्मचारीहरु र सबै अभिभावक तथा बालबालिकाहरुलाई यस बाल संरक्षण नीतिको बारेमा जानकारी दिइनेछ ।
- शिवराज नगरपालिका पदाधिकारीहरु, सभाका सदस्यहरु, नगरपालिकाका सबै कर्मचारीहरु, सबै वडाका पदाधिकारीहरु, सबै कर्मचारीहरु, यस नगरपालिकामा क्रियाशिलका गैरसरकारी संघसंस्थाका पदाधिकारीहरु तथा कर्मचारीहरु, राजनैतिक दलका प्रमुख तथा प्रतिनिधीहरुले बालसंरक्षण सम्बन्धि आचारसंहितामा हस्ताक्षर गर्नेछन् र सोहि बमोजिम पालना गर्नेछन् । यसरी हस्ताक्षर गरेको एकप्रति सम्बन्धित संग र एक प्रति नगरपालिका तथा वडा कार्यालयमा अभिलेख राखिनेछ ।
- वडा तथा नगरपालिका र यहाँ कृयाशिल विभिन्न सामाजिक वा गैरसरकारी संघ, संस्था, समिति अर्न्तगत नया कर्मचारी भर्ना गर्दा निर्धारण गरिने छनोटका आधारहरु मध्ये बाल संरक्षण नीतिलाई पनि एक मूख्य आधार बनाइनेछ । छनोट प्रक्रियामा लिइने लिखित तथा मौखिक परिक्षाहरुमा बाल संरक्षण र बाल संरक्षण नीतिको बारेमा प्रश्नहरु समावेश गरिनेछ ।
- कुनै पनि बालक वा बालिका उपर वेवास्ता वा भेदभाव, दुर्व्यवहार, शोषण, हिंसा भएमा सो को सम्बन्धमा सुचना, जानकारी वा उजुरी दिने सकिने अधिकारयुक्त एक संयन्त्र र प्रभावकारी प्रक्रियाको स्थापना गरिनेछ र सोको बारेमा आम नगरबासीलाई जानकारी हुनेछ ।

- माथि उल्लेखित कुराहरु सुनिश्चित गर्नका लागि शिवराज नगरपालिकाले बालसंरक्षणका सवालमा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने खालका अन्तरक्रिया, तालिम, गोष्ठी र छलफल जस्ता कार्यक्रमहरुको आयोजना गर्नेछ र आफ्नो वार्षिक योजना भित्र बाल संरक्षण सुनिश्चित गर्न मद्दत गर्ने योजनाहरु अनिवार्य समावेश गर्नेछ ।
- शिवराज नगरपालिकाले अर्ध बार्षिक रुपमा बाल क्लब तथा नेटवर्कका प्रतिनिधिहरुसंग बाल संरक्षण नीतिको प्रभावकारीता बारेमा समिक्षा गर्नेछ ।

२) बालसंरक्षण नीतिको लक्ष्य :

- बालबालिका उपर भईरहेका र हुन सक्ने वेवास्ता, भेदभाव, दुर्व्यवहार, शोषण बाट संरक्षण दिन र थप संभावित जोखिमहरुबाट जोगाउन अझ प्रभावकारी ढंगले काम गर्नका लागि मार्ग निर्देश गर्ने ।
- वेवास्ता, भेदभाव, दुर्व्यवहार र शोषणजन्य कृयाकलापहरु र त्यसका कारण निम्तिने समस्याहरु र त्यस्ता दुर्व्यवहार बाट बच्न र बचाउन सकिने उपायहरुका बारेमा सबै बालबालिका र अभिभावकहरुलाई सचेत गराउने।
- विभिन्न कारणले जोखिममा रहेका बालबालिकाहरुलाई पुनः पहिले कै अवस्थामा फर्काउन, उनिहरुकै परिवार वा आफन्तसंग फर्काउन, उनिहरुकै साथी समुह र विद्यालयमा फर्काउन सहयोग गर्ने ।
- शिवराज नगरपालिकाका पदाधिकारी, सभाका पदाधिकारी, नगरपालिका भित्रका सबै कर्मचारीहरु र अन्य सामाजिक संघ संस्थाका पदाधिकारीहरु र कर्मचारीहरुलाई बालबालिकाहरुको संरक्षण, सुरक्षा, सहभागिता र उनिहरुको समग्र विकासका लागि जीम्मेवार र जवाफदेही बनाउने ।
- शिवराज नगरपालिका सबै बालबालिकाहरुका लागि सुरक्षित नगरपालिकाको रुपमा स्थापित गर्ने ।

३) बालसंरक्षण नीतिका क्षेत्रहरु

शिवराज नगरपालिका भित्र रहेका सम्पुर्ण बालबालिकाहरुको अधिकारको संरक्षण र प्रर्बद्धन गर्ने मूख्य दायित्व स्थानिय सरकारको रुपमा यस नगरपालिकाको भएकाले यो नीतिले नगरपालिकासंग प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपले सर्म्पकमा आउने बालक वा बालिकाको संरक्षण तथा सुरक्षा सुनिश्चित गर्न शिवराज नगरपालिका पूर्णरुपमा जीम्मेवार र जवाफदेही छ भनि व्याख्या गरेको छ ।

यस नीतिमा उल्लेख गरिएका सबै निर्देशनहरु शिवराज नगरपालिकाका सवै पदाधिकारीहरु तथा कर्मचारीहरु वडा कार्यालयका सवै पदाधिकारीहरु तथा कर्मचारीहरु, विभिन्न सामाजिक संघ सस्थाका पदाधिकारी, प्रतिनिधिहरु र कर्मचारीहरु, नगरपालिका, वडा कार्यालय र विभिन्न सामाजिक संघ संस्था संग सम्बन्धित श्रोत व्यक्तिहरु, परामर्शकर्ताहरु, विषय विशेषज्ञहरु, अनुसन्धानकर्ताहरु, सर्भेक्षकहरु र स्वयम् सेवकहरु सबैलाई लागू हुनेछ ।

आफ्नो कार्यक्षेत्र वा सर्म्पक भन्दा बाहिरका बालबालिकाहरुका संरक्षणका सवाल पनि यो नीतिमा समावेश गरिएको छ । यस नीतिले बालबालिकालाई दुर्व्यवहारबाट संरक्षण दिनका लागि उचित व्यवहारको प्रदर्शन र आचारसंहिताको पालनाका सम्बन्धमा पनि निर्देशन दिएको छ । त्यसैले शिवराज नगरपालिका संग सम्बन्धित जो कसैलाई पनि यो नीति अनिवार्य लागू हुनेछ र कार्यान्वयनमा ल्याए नल्याएको अनुगमन गरिने छ ।

४) बालबालिकासंग काम गर्नका लागि मूल्य,मान्यता तथा सिद्धान्तहरु :

क) बालबालिकाको हितको संरक्षण गर्नका लागि काम गर्नु भनेको उनिहरुको अधिकारको प्रवर्द्धन गर्नु हो । शिवराज नगरपालिकाले बालअधिकारको संरक्षण गर्नका लागि निम्न मुल्य, मान्यता र सिद्धान्तहरुमा विश्वास गर्दछ ।

- नगरपालिका, वडा तथा यस क्षेत्र भित्र कृयाशिल विभिन्न सामाजिक संघ संस्थाहरुले तय गरेका नीति नियम, रणनीति, योजना, कार्यान्वय प्रक्रियाले सबै बालबालिकाहरुको बाँच्न पाउने, बिकास गर्न पाउने, आफ्नो विचार र भावना राख्न पाउने र संरक्षण पाउने अधिकारलाई मध्यनजर राख्दै सम्बोधन गरिनुपर्छ ।
- बालबालिकाहरुको आफ्नै सामाजिक, सांस्कृतिक, तथा धार्मिक परिवेशमा रहि बालबालिकाको मूल्यांकन, कदर तथा पहिचान गरि आवश्यक सहयोग गरिनुपर्छ ।
- बालबालिकाहरुको लागि उनिहरुकै परिवार, आमाबुवा, अभिभावक वा आफन्तहरुकै न्यायो माया र हेरचाह महत्वपूर्ण हुने भएकोले जोखिममा रहेका बालबालिकाहरुलाई संभव भए सम्म पुनः उनिहरुकै परिवार वा आफन्तसंग पुर्नस्थापन गराईनुपर्छ ।
- बालबालिका संग सरोकार राख्ने प्रत्येक निर्णय प्रक्रियमा बालबालिकाहरुले आफ्नो विचार र भावना राख्न सक्ने वातावरण निमार्ण गरिनुपर्छ, उनिहरुको विचार र भावनाको सुनुवाई हुनुपर्छ र बालबालिकाको सर्वोत्तम हितलाई ख्याल गर्दै उनिहरुको विचार र भावनाको संवोधन गरिनुपर्छ । यदि संवोधन गर्न नसकिने अवस्था भएमा त्यसको स्पष्ट कारणहरु बालबालिकाहरुलाई बताइएको हुनुपर्छ ।
- कुनै पनि आधारमा कुनै पनि बालक वा बालिका उपर वेवास्ता, हेलचक्राई र भेदभाव गरिनु हुदैन ।

५) बाल अधिकार कदर होस भनेर नगर तथा वडा बालसंरक्षण समितिका पदाधिकारीहरुले बालबालिकासंग सम्पर्कमा आउदा निम्न कुराहरु गर्नुपर्छ :

- बालबालिकालाई सम्मानपुर्वक व्यवहार गर्ने तथा उनिहरुलाई अधिकार प्राप्त व्यक्तिको रुपमा मान्यता दिने,
- उनिहरुलाई सकरात्मक दृष्टिले हेर्ने, तथा विशेष आवश्यकता भएका एंव अधिकार प्राप्त तथा फरक रुपमा योगदान दिन सक्ने व्यक्तिको रुपमा मान्यता दिने,
- उनिहरुसंग आपसी विश्वास तथा सम्मानमा आधारित भएर सहयोग तथा सहभागिताको भावनाका साथ काम गर्ने,
- उनिहरुको दृष्टिकोणलाई मान्यता दिई गम्भीर रुपमा लिने,
- उनिहरुमा अर्न्तनिहित क्षमता तथा योग्यताको अभिवृद्धि तथा उनिहरुको क्षमता विकास गर्ने काम गर्ने,
- उनिहरुको बाचेकै परिवेशमा उनिहरुलाई बुझ्ने भरमग्दुर कोशिस गर्ने,

६) शिवराज नगरपालिकाको बालसंरक्षण सम्बन्धि आचार संहिता :

क) शिवराज नगरपालिकाका सबै पदाधिकारीहरु तथा कर्मचारीहरु वडा कार्यालयका सवै पदाधिकारीहरु तथा कर्मचारीहरु, विभिन्न सामाजिक संघ संस्थाका पदाधिकारी, प्रतिनिधिहरु र कर्मचारीहरु, नगरपालिका, वडा कार्यालय र विभिन्न सामाजिक संघ संस्थासंग सम्बन्धित श्रोत व्यक्तिहरु,

परामर्शकर्ताहरु, विषय विशेषज्ञहरु, अनुसन्धानकर्ताहरु, सर्भेक्षकहरु र स्वयम्सेवकहरुले अनिवार्य गर्नुपर्ने कामहरु

- बालबालिकाहरुको अधिकार बारे उनिहरुलाई जानकारी गराउने खालका कृयाकलापहरु संचालन गर्ने।
- बालबालिकाहरुसंग सम्बन्धित काम गर्दा वा उनिहरुसंग स्पष्ट बुझिने गरि कुरा गर्नुपर्दछ ।
- बालबालिकाहरुसंग कुनै पनि काम गर्दा उनिहरुको शरिर, मन मष्तिक, शिक्षा र सहभागितामा हानी नोक्सानी वा खतरा वा जोखिम नहुने स्थान, मिति र समय छनौट गर्नुपर्दछ ।
- यदि कुनै पनि योजना, कार्यक्रम वा कृयाकलापले बालबालिकाहरुलाई जोखिममा पार्ने वा हानी नोक्सानी पुराउने संभावना छ भने त्यस्ता योजना, कार्यक्रम वा कृयाकलापहरु तुरुन्त रोक्नुपर्दछ । त्यसका बारेमा सम्बन्धित सबै सरोकारवालाहरु, अभिभावकहरु र बालबालिकाहरुलाई जति सक्यो चाडो जानकारी गराउनु पर्दछ ।
- यदि कुनै बालक वा बालिका माथि कुनैपनि प्रकारको घटना भयो वा समस्या आइपऱ्यो भने त्यसको समाधानको लागि उनिहरु संगै छलफल गरेर उनिहरु के चाहन्छन ?, आफै के गर्न चाहान्छन् ? अरुहरु बाट कस्तो सहयोग चाहान्छन ? भन्ने कुराहरु बुझेर सोहि बमोजिमको सहयोग जुटाउन सहजीकरण गर्नुपर्दछ ।
- यौन दुर्व्यवहार लगायतका विभिन्न दुर्व्यवहारबाट बच्न सकिने उपायहरु बारेमा बालबालिकाहरुलाई सिकाउनु पर्दछ र यदि त्यस्ता घटनाहरु भईहालेमा रिर्पोटिङ्ग गर्ने निकाय र प्रक्रियाको बारेमा बालबालिकाहरु र तिनिहरुका अभिभावकलाई जानकारी दिनु पर्दछ ।
- बालबालिकाहरुले बाल दुर्व्यवहार सम्बन्धि कुनैपनि सवाल उठाई छलफल गर्न सकिने सहज वातावरण तयार गरिदिनु पर्दछ ।
- कुनैपनि नीति, योजना, कार्ययोजना वा कृयाकलाप तर्जुमा गर्दा, कार्यान्वयन गर्दा र बालबालिकासंग सम्बन्धित कुनै पनि निर्णय गर्दा जहिले पनि बालबालिकाको सर्वोत्तम हितलाई प्राथमिकता दिनु पर्दछ।
- बालबालिका सम्बन्धित कुनै पनि सुचना वा जानकारीहरुको गोपनियता कायम गर्नु पर्दछ । बालबालिकाको सर्वोत्तम हितलाई ख्याल गर्दै उनीहरुका आमाबुबा वा अभिभावकहरुसंग परामर्श गरि स्वीकृति लिएर आवश्यक सुचना वा जानकारी अत्यन्त सम्बन्धित व्यक्ति, निकाय वा संस्थालाई उपलब्ध गराउनु पर्दछ ।
- बालबालिकाहरुसंग सम्बन्धित परिस्थिति विश्लेषण, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन प्रक्रिया, अनुगमन तथा समिक्षा र मूल्याङ्कन अथवा उपलब्धीको मापन गर्ने प्रकृयामा बालक बालिकाको सक्रिय सहभागित सुनिश्चित गर्नु पर्दछ ।
- बालबालिकाहरुलाई सकरात्मक उत्प्रेरण मिल्ने, हौसला मिल्ने र उनिहरु खुसी हुने व्यवहार प्रर्दशन गर्नु पर्दछ।
- सबै बालबालिकाहरु प्रति समान वा बराबर वा एकै खालको व्यवहार गर्नु पर्दछ ।

- यदि कसैले बालबालिकाहरुको संरक्षणमा बाधा पुराउने र उनिहरुलाई जोखिममा पार्ने काम गर्दैछ भने त्यस्ता कृयाकलापहरुलाई निरुत्साहित गर्नु पर्दछ ।
- यदि कुनै बालक वा बालिका आफ्नो वा अरु कुनै बालबालिकाको घटना वा समस्या बताउदै छन भने धैर्यता पूर्वक सुन्नु पर्दछ । र थप कुरा सुनाउनका लागि उनिहरुलाई उत्प्रेरित गर्नु पर्दछ ।

ख) शिवराज नगरपालिकाका सवै पदाधिकारीहरु तथा कर्मचारीहरु वडा कार्यालयका सवै पदाधिकारीहरु तथा कर्मचारीहरु, विभिन्न सामाजिक संघ सस्थाका पदाधिकारी, प्रतिनिधिहरु र कर्मचारीहरु, नगरपालिका, वडा कार्यालय र विभिन्न सामाजिक संघ संस्थासंग सम्बन्धित श्रोत व्यक्तिहरु, परामर्शकर्ताहरु, विषय विशेषज्ञहरु, अनुसन्धानकर्ताहरु, सर्भेक्षकहरु र स्वयंसेवकहरुले गर्नै नहुने कामहरु :

- ✓ कुनैपनि बालक वा बालिकालाई पिट्ने, कुट्ने, गाली गलौज गर्ने लगायतका शारीरिक वा मानसिक यातना दिने वा अन्य दुर्व्यवहार हुने खालको व्यवहार गर्नु हुदैन ।
- ✓ अरुबाट टाढा वा एक्लै राखेर कुनै पनि बालक बालिकासंग चाहिने भन्दा बढि समय बिताउनु हुदैन ।
- ✓ बालक बालिकाहरुको मन्जुरी भए पनि वा नभइकन उनिहरु संग यौन सम्बन्ध राख्नु हुदैन वा अन्य कुनै पनि किसिमका यौन जन्य कृयाकलाप गर्नु हुदैन ।
- ✓ यौन आसय झल्किने खालका वा बालबालिकाहरुलाई उत्तेजित बनाउने खालका शब्द, भाषा, उखान टुक्का, चित्र, फोटो, भिडियो, फिल्मको प्रयोग गर्नु हुदैन ।
- ✓ लैङ्गिक भेदभावलाई प्रश्रय दिने खालका कुनै पनि उखान टुक्का, कथा, कविता, गित सुनाउनु हुदैन र उनिहरुलाई सुनाउन पनि लगाउनु हुदैन ।
- ✓ बालबालिकाहरुलाई हिनताबोध हुने, नियास्रो लाग्ने, लज्जित बनाउने, मनोभावनामा चोट पुग्ने कुनै पनि कृयाकलाप, व्यवहार, शब्द वा भाषा प्रयोग गर्नु हुदैन ।
- ✓ संरक्षक विना कुनै पनि बालक बालिकालाई आफू संग राति बास बसाउनु हुदैन वा अभिभावक वा संरक्षक विना उनिहरुबाट टाढा लग्नु हुदैन ।
- ✓ बालबालिकाहरुलाई दुर्व्यसनतिर वा कुलततिर उत्प्रेरित गर्ने खालको कृयाकलाप गर्नु वा गराउनु हुदैन ।
- ✓ बाल विवाहसंग सम्बन्धित कुनै पनि भोज भतेर, जन्ती, लोकन्ती अन्य वा कार्यक्रममा संलग्न हुनु हुदैन ।
- ✓ कुनै पनि बालक बालिकलाई जोखिमपूर्ण काममा लगाउनु हुदैन, बाल श्रमिकको रुपमा राख्नु हुदैन । कुनै पनि बालक बालिकालाई घरेलु सहायकको रुपमा राखिन्छ भने उनिहरुको विद्यालय शिक्षा, स्वास्थ्यउपोचार, सम्मान र उचित पारिश्रमिकको कुरा सुनिश्चित गर्नु पर्दछ । यसो गर्दा सम्बन्धित वडा तथा नगरपालिकाबाट स्वीकृति लिनु पर्दछ ।
- ✓ कुनैपनि बालबालिकासंग सम्बन्धित कुनै पनि सुचना वा जानकारी उनिहरुको हित विपरित हुने गरि सार्वजनिक गर्नु हुदैन । वा गोपनियताको अधिकार उलघंन गर्न हुदैन ।

- ✓ कुनै पनि बालक बालिका बिच तुलना गरेर बोल्नु वा बोलाउनु हुदैन । कुनै पनि आधारमा बालबालिका बिच तुलना गर्ने र भेदभावपूर्ण व्यवहार गर्न हुदैन ।
- ✓ बालबालिकाहरुले आफूलाई वा अरु बालबालिकाहरुलाई भएको दुर्व्यवहारको घटना वा समस्या बताउन लागेको बेला हास्ने वा भन्न रोकिदिने वा निरुत्साहित गर्ने काम गर्नु हुदैन ।
- ✓ बालबालिकाहरुबाट हुन सक्ने गैह्रकानूनी, असुरक्षित वा दुर्व्यवहार जन्य कामलाई प्रोत्साहित गर्नु हुदैन, बेवास्ता गर्नु हुदैन र त्यसमा सहभागि हुन हुदैन ।
- ✓ बालबालिकाहरुको हित विपरीत हुने कुनैपनि निर्णय प्रकृया वा कृयाकलापमामा सहभागि हुनुहुदैन ।
- ✓ बालबालिकाहरुलाई जोखिममा पार्ने, उनिहरुलाई नोक्सान पुराउने कुनैपनि कृयाकलाप वा व्यवहार गर्नुहुदैन ।

७) शिवराज नगरपालिकाका पदाधिकारीहरु तथा कर्मचारीहरु, वडा कार्यालयका पदाधिकारीहरु तथा कर्मचारीहरु, विभिन्न सामाजिक संघ सस्थाका पदाधिकारी, प्रतिनिधिहरु र कर्मचारीहरु, नगरपालिका, वडा कार्यालय र विभिन्न सामाजिक संघ संस्थासंग सम्बन्धित श्रोत व्यक्तिहरु, परामर्शकर्ताहरु, विषय विशेषज्ञहरु, अनुसन्धानकर्ताहरु, सर्भेक्षकहरुले बालबालिकाहरु उपर यौन दुर्व्यवहार वा मानसिक तथा शारीरिक यातना दिने खालको दुर्व्यवहार गरेको कुरा कुनै पनि श्रोतबाट जानकारी भएमा :

- शिवराज नगरपालिकाका पदाधिकारीहरु तथा कर्मचारीहरु, वडा कार्यालयका पदाधिकारीहरु तथा कर्मचारीहरु, विभिन्न सामाजिक संघ सस्थाका पदाधिकारी, प्रतिनिधिहरु र कर्मचारीहरु, नगरपालिका, वडा कार्यालय र विभिन्न सामाजिक संघ संस्थासंग सम्बन्धित श्रोत व्यक्तिहरु, परामर्शकर्ताहरु, विषय विशेषज्ञहरु, अनुसन्धानकर्ताहरु, सर्भेक्षकहरुले बालबालिकाहरुउपर यौन दुर्व्यवहार वा मानसिक तथा शारीरिक यातना दिने खालको दुर्व्यवहार गरेको कुरा कुनैपनि श्रोतबाट जानकारी भएमा उक्त जानकारी उपर शिवराज नगरपालिकाबाट तत्काल अनुसन्धान शुरु गरिनेछ ।
- अनुसन्धान पश्चात घटनाको प्रकृति हेरेर सामान्य दुर्व्यवहार भएको खण्डमा सम्बन्धित पदाधिकारी तथा कर्मचारीलाई सचेत हुनका लागि लिखित रुपमै चेतावनी पत्र दिइनेछ ।
- तर अनुसन्धान पश्चात सम्बन्धित पदाधिकारी वा कर्मचारी दोषी प्रमाणित भएको खण्डमा कानुनी कार्बाहीका लागि शिवराज नगरपालिका स्वयमले आवश्यक प्रक्रिया अघि बढाउनेछ ।

८) यौनजन्य वा अन्य दुर्व्यवहारका घटनाहरुबारे सुनुवाई हुने प्रक्रिया :

- बाल बालिका माथी कुनै पनि खालको दुर्व्यवहार भएमा वडा स्तरका घटनाहरुका लागी वडा अध्यक्ष तथा पालिका स्तरका घटनाहरुका लागी नगरपालिका अध्यक्षलाइ जानकारी गराईने छ ।
- कुनै पनि बाल बालिकारुलाई समस्या परेमा शिवराज नगरपालिकाले संचालन गरेको शुल्क नलाग्ने टोल फ्रि नं. मा सम्पर्क गरी उजुरी वा गुनासो टिपाउन सक्ने छन् । र घटनाको उक्त टोल फ्रि नं. संचालन निर्देशिका बमोजिम समस्या समाधान गरिने छ ।

(यी सुचना उपलब्ध गराउने सुचनाका श्रोतहरु गोप्य राखिनेछ ।)

९) गोपनियता :

यस नीति अन्तर्गत गरिने कुनै पनि व्यवहार वा कारवाही प्रक्रियामा बालबालिकाको गोपनियताको अधिकारलाई अनिर्वाय सम्मान गरिन पर्दछ । यदि गोपनियता कायम गर्न सकिएन भने त्यसले उल्टै बालबालिकाहरुलाई नै नकरात्मक प्रभाव पर्न सक्छ र थप जोखिम तर्फ धकेल्न सक्ने संभावना रहन्छ । तर्सथ, यस संग सम्बन्धित सबै पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुले सम्बन्धित बालबालिका र व्यक्तिहरुको सुचनाको रक्षा गर्ने कुरामा अत्याधिक सावधानी अपनाउनु पर्छ र त्यस्ता सुचना यस नीतिमा वर्णन गरिएको प्रतिवेदन प्रकृया अनुसार यसबारे जानकारी जस जसले पाउनैपर्ने हो ति व्यक्ति तथा निकायलाई मात्र उपलब्ध गराउनु पर्दछ ।

१०) बाल संरक्षण समिति

यस शिवराज नगरपालिकामा बाल संरक्षणका सवालहरुको प्रत्यक्ष निगरानी तथा तत्काल सहयोगका लागी नगरपालिका स्तरमा नगरपालिका स्तरीय बाल संरक्षण तथा सम्बर्द्धन समिति गठन गरिने छ । साथै प्रत्येक वडामा वडा बाल संरक्षण तथा सम्बर्द्धन उप समिति गठन गरिने छ । जसमा देहायका सदस्यहरु रहने छन् ।

नगरपालिका स्तरीय बाल संरक्षण तथा सम्बर्द्धन समिति

क) नगर प्रमुख	- अध्यक्ष
ख) नगर उप प्रमुख	- सदस्य
ग) प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	- सदस्य
घ) सामाजिक बिकास साखा प्रमुख	- सदस्य
ङ) स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	- सदस्य
च) प्रहरी प्रतिनिधि	- सदस्य
छ) बाल संजाल प्रतिनिधि २ जना (१ बालक, १ बालिका)	- सदस्य
ज) वडा बाल संरक्षण तथा सम्बर्द्धन उप समिति अध्यक्ष	- पदेन सदस्य

झ) महिला तथा बाल बालिका साखा प्रमुख - सदस्य सचिव

११) नगरपालिका स्तरीय बाल संरक्षण तथा सम्बर्द्धन समितिको काम, कर्तब्य र अधिकार

क) बाल बालिकाका लागी नीतिगत व्यवस्था, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने ।

ख) आवश्यकता अनुसार उपसमिति गठन गर्न आवश्यक ठानेमा उपसमिति वा कार्यटोली गठन तथा परिचालन गर्ने ।

(ग) बाल बालिकाका योजनाका सम्बन्धमा महत्वपूर्ण निर्णयहरु गर्दा सम्बन्धित बाल क्लब, बाल सञ्जालका प्रतिनिधि वा बालबालिकाहरु सँग परामर्श गर्ने र कार्यक्रम गर्ने ।

(घ) नगरपालिका भित्र बाल बालिकाको अवस्था पत्ता लगाई बिश्लेषण तथा उप समितिहरुलाई जानकारी गराउने ।

(ङ) विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका बालबालिकाको(हिंसा, दुर्व्यवहार, बेचबिखनको जोखिममा रहेका,अभिभावक गुमाएका, बिपतमा परेका, पारिवारिक आर्थीक अवस्था कमजोर भएका, अपाङ्ग) पहिचान गर्ने र अन्तरिम संरक्षणको व्यवस्था गर्ने/गराउने ।

(च) बाल अधिकारको संरक्षण र सम्बर्द्धनका निमित्त चेतना अभिबृद्धि गर्न जागरण सिर्जना गर्ने, गराउने ।

(छ) बाल अधिकारका निमित्त विकासका साझेदार तथा जिल्ला स्तरका अन्य निकायहरु बीच समन्वय गर्ने र बालबालिकाको क्षेत्रमा कार्य गर्न उत्प्रेरित गर्ने ।

(ज) बाल अधिकार हनन् भएका घटनाहरुका सम्बन्धमा जानकारी प्राप्त गर्ने र कानूनी कारवाहीमा आवश्यक सहयोग गर्ने ।

(झ) स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरु लगायतलाई बाल अधिकार संरक्षण एवं सम्बर्द्धनका विषयमा तालिम तथा अभिमूखिकारण गर्ने ।

(ञ) बाल संरक्षणका घटनाहरुको तथ्याङ्कहरुको बिश्लेषण गर योजना निर्माण गर्ने ।

(ट) बाल संरक्षणमा आवश्यक सहयोग पुर्‍याउन आकस्मिक सहयोग, कानूनी सहायता, अन्तरिम हेरचाह सम्बन्धी विषयमा सम्बन्धित निकायमा सम्बन्ध स्थापना वा सिफारिस गर्ने ।

(ठ) नगरपालिकामा बालबालिकाको क्षेत्रमा सञ्चालन भएका कार्यक्रमहरु बीच समन्वय गर्ने र कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन सहयोग गर्ने ।

(ड) प्रभावकारी रुपमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्नको लागि आवश्यक परामर्श गरी बाल कल्याण अधिकारी र बाल अधिकार अधिकृतलाई सुझाव तथा निर्देशन दिने ।

(ढ) बाल न्याय सम्बन्धी सेवा प्रदान गर्ने व्यक्ति वा संस्था एवं निकायहरुको सूचि तयार पार्ने ।

१२) वडा बाल संरक्षण तथा सम्बर्द्धन/वडा बाल निरिक्षण उप समिति

यस शिवराज नगरपालिकाका सम्पुर्ण वडाहरुमा बाल बालिकाको संरक्षणका लागी नगरपालिका स्तरीय बाल संरक्षण तथा सम्बर्द्धन समिति मातहतमा रहने गरि नगरपालिकाको प्रत्येक वडामा वडा बाल संरक्षण तथा सम्बर्द्धन/वडा बाल निरिक्षण उप समिति स्थापना गरिने छ। जसमा निम्नानुसारका पदाधिकारीहरु रहने छन् ।

क) वडा अध्यक्ष वा वडा अध्यक्षले तोकेको ब्यक्ति - अध्यक्ष

ख) वडाका बिद्यालयहरु मध्येबाट वडाले तोकेको बिद्यालयको प्र.अ. १ जना - सदस्य

ग) महिला स्वास्थ्य संवयसेवीका मध्येबाट वडाले तोकेको १ जना - सदस्य

घ) बाल बालिकाको क्षेत्रमा कार्य गर्ने संस्था वा ब्यक्ति मध्येबाट १ जना - सदस्य

ङ) महिला समुह आमा समुह बाट १ जना - सदस्य

छ) बाल संजाल प्रतिनिधि २ जना (१ बालक, १ बालिका) - सदस्य

ज) दलित, पिछडा बर्ग, अत्पसंख्यक, मुस्लीम समुदायको प्रतिनिधित्व हुनेगरी ३ जना - सदस्य

झ) वडा सचिव - सदस्य सचिव

१३) वडा बाल संरक्षण तथा सम्बर्द्धन उप समितिको काम, कर्तब्य र अधिकार

(क) सम्बन्धित वडामा विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका बालबालिकाको तथ्याङ्क संकलन गर्ने, अद्यावधिक गर्ने र नगरपालिका स्तरीय बाल संरक्षण तथा सम्बर्द्ध उप समिति तथा वडा कार्यालयमा पेश गर्ने ।

(ख) वडामा बालबालिकाको क्षेत्रमा कार्यरत संघसंस्था, बाल क्लब, मञ्च, समुह, बालसंरक्षण समिति, प्यारा लिगल कमिटि लगायतका निकायहरुको फेहरिस्त तयार पारी जिल्ला बालकल्याण समितिमा पेश गर्ने र यस्ता निकायहरुसँग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरी बालअधिकार प्रबर्द्धनात्मक र संरक्षणात्मक कार्यहरु गर्ने/गराउने ।

(ग) बालबालिकाको क्षेत्रमा स्थानीय आवश्यकता पहिचान गरी नेपाल सरकारका बिभिन्न निकाय, अन्य सरकारी निकायहरु र विकासका साझेदार संस्थासँगको समन्वयमा समुदायमा आधारित कार्यक्रमहरुको तर्जुमा र कार्यान्वयन गराउन आवश्यक समन्वय गर्ने, बालबालिकासँग सम्बन्धित कार्यक्रमको रेखदेख र निरीक्षण गर्ने ।

(घ) बालअधिकारको संरक्षण र सम्बर्द्धनका निमित्त चेतना अभिबृद्धि गर्न जागरण सिर्जना गर्ने ।

(ङ) स्थानीय संघसंस्थालाई बालबालिकाको क्षेत्रमा कार्य गर्न उत्प्रेरित गर्ने । कार्यक्रमको सञ्चालन गर्नको लागि आवश्यक परामर्श गरी सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था वा निकायलाई सुझाव दिने ।

(च) बालअधिकार हनन् भएका घटनाका सम्बन्धमा आएका उजुरीहरुलाई सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गरी पठाउने एवं समन्वयकारी भूमिका प्रदान गर्ने ।

(छ) आवश्यकता अनुसार बालबालिकाको निमित्त आकस्मिक सहयोगको व्यवस्था मिलाउने ।

(ज) बालसंरक्षणका विषयमा वकालत गर्ने र वडा समितिलाई बालसंरक्षण कार्यमा प्रभावकारी सहयोग गर्ने।

(झ) वडामा बालबालिकासम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको भए त्यसको प्रगति प्रतिबेदन तयार पर्ने र सम्बन्धित निकायमा पेश गर्ने ।

(ञ) संरक्षणको आवश्यकता परेका बाल बालिकाहरुलाई सहयोग तथा संरक्षणका लागी पहल तथा सम्प्रेषण गर्ने ।

१४) आकस्मीक बाल कोष

शिवराज नगरपालिकाले बाल बालिकाहरुलाई आकस्मीक अवस्थामा तुरुन्त सहयोग प्रदान गर्नका लागी नगरपालिका स्तर तथा वडा स्तरमा आकस्मीक बाल कोषको स्थापना गर्ने छ । आकस्मीक बाल कोष बाल संरक्षण तथा सम्बर्द्धन समिति, उप समिति मातहतमा रहने छ । नगर/वार्ड बाल संरक्षण तथा सर्म्बद्धन समितिले स्थानिय स्तरमा बालसंरक्षणका लागि बालबालिकालाई तत्काल गर्ने सहयोगलाई सहज बनाउन एक कोषको खडा गर्ने छ । यस कोषमा बाल संरक्षण तथा सम्बर्द्धन समिति, उप समितिले विभिन्न संघसंस्था तथा सरकारी कार्यालयबाट रकम प्राप्त गरी बालबालिकाको संरक्षणको क्षेत्रमा खर्च गर्न सक्ने छ ।

१५) कोषको संचालनका लागि बाल संरक्षण तथा सम्बर्द्धन समिति, उप समितिले पूरा गर्नु पर्ने मापदण्डहरु :

१. आपतकालिन कोषको कार्यविधि लागू तथा कार्यान्वयन गर्ने निर्णय गरेको हुनु पर्ने,

२. आपतकालिन कोष संचालन गर्न स्रोत खोजि गर्नु पर्ने ।

३. आपतकालिन बाल कोषका लागी छुट्टै बैंक खाता संचालन गरेको हुनु पर्ने ।

१६) कोषबाट खर्च गर्ने प्रक्रिया :

आपतकालिन सहयोग गर्ने मापडण्ड बमोजिम बाल संरक्षण तथा सम्बर्द्धन समिति, उप समितिको निर्णयबाट यस्तो रकम खर्च गर्ने निर्णय गरी खर्चको प्रक्रिया अगाडी बढाइने छ । खर्च रकमको विल तथा भर्पाइ राख्नु पर्ने छ । कोषको रकमबाट अध्यक्षको निगरानीमा बढिमा ५ सय रुपैया सम्म सिधै तथा सामान्य अवस्थामा निर्णय गरि कोषको रकमबाट बढिमा २ हजार तथा विशेष परिस्थितिमा विशेष निर्णयले रु ५ हजार सम्म सहयोग गर्न सकिने छ ।

१७) कोषबाट फाइदा पाउने बालबालिकाहरु :

१. बाबुआमा दुवैको मृत्यु भएको आफन्तको संरक्षणमा रहेको तथा आफन्तले सो बालक वा बालिकाको लागि आपतकालिन सहयोग गर्न असक्षम रहेको अवस्था

२. बाबु वा आमा मध्य कुनै एक जनाको मृत्यु भएको, आमा वा बाबु वा आफन्तको संरक्षणमा रहेको तथा संरक्षकले सो बालक वा बालिकाको लागि आपतकालिन सहयोग गर्न असक्षम रहेको अवस्था

३. अति गरिब तथा अशक्त बालबालिकाहरु जसको संरक्षक पनि अति गरिबीको मारमा रहेका बाल बालिका

४. बिपद/बेचबिखन/दुर्व्यवहारको जोखिममा रहेका बाल बालिकाहरु ।

१८) कोषको सामाजिक लेखापरिक्षण तथा अनुगमन :

कोषको सामाजिक लेखापरिक्षण गराउनु पर्ने छ । साथै नगरपालिकाले पनि यस कोषको बेला बेलामा अनुगमन गर्ने छ । साथै सहयोगी संस्थालाई समेत यो कोषको अनुगमन गर्ने अधिकार रहने छ । साथै कोषको बार्षिक रुपमा समिक्षा तथा साबर्जनीकरण गर्नु पर्ने छ ।

आज्ञाले,
नाम: शेषकान्त पौडेल
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत